

36

KOLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

151581

szám.

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL V

Nr. 2

13

IANUARIE

1924

În acest număr: Răsvrătirea dela Cuibul cu barză de Octavian Goga; Acelaș zâmbet, poezie de Octavian Goga; Pentru pacea și unirea tuturor de dr. Elie Dăianu; Suflet puțin! de Gh. Mărăcine; Tot ce dorești de Ion Gorun; Bursele studentești de Octavian Prie; In cuibul amintirilor de Virgil R. Râmnicianu; Gazeta rimată: Trădătorul de Iago; Insemnări: O subită curiozitate; In ploaia de săgeți; Pentruce s'a înjumătățit Banatul; Alegerea dela Reghin; O tribună publică la licitație; Bustul dlui Adolf Stern; Notițe literare; S'au enervat; Solidarizarea intelectualilor; Cărți și reviste.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ NO. 16

Un exemplar 8 Lei

© BCUCIuj

Țara Noastră

Răsvrătirea dela Cuibul cu barză

Acum doi ani, când eram la ministerul de Culte, mi-aduc aminte, în trecut mi s'a atras atenția asupra unui fenomen interesant ce se ivise la o biserică din București, dintr'un cartier mai ferit. La biserica din mahalaua Cuibul cu barză, mi se spunea că un preot cuvântător adună lume multă care se agită pe probleme religioase și-al cărei număr crește necontenit. Noutatea mi se părea neobișnuită în vârtejul acestei capitale zgomotoase și impresiile ei m'au pus pe gânduri.

Dumineca viitoare, fără nici un anunțprealabil, nu ca ministru ci ca simplu credincios, m'am dus la biserică aceasta cu nume pitoresc, unde intram întâia-oară. Spre marea mea surpriză, din primul moment, interiorul sfântului locaș era ticsit de oameni, un ciudat amestec din toate clasele. M'am strecurat cu greutate printre mulțime până la un colț de strana din dreapta iconostasului, de unde deslușeam limpede pioasa adunare. Nimerisem la sfârșit de liturghie și din ușa altarului părintele citea binecuvântarea. Era o figură cuvioasă de preot către patru zeci de ani, slab, înalt, cu barba neagră și cu ochii strălucitori, rostea slujba rar, apăsând cuvintele și interpretând rostul lor într'un sens civilizată fără nici-o notă mașinală și fără cunoscutele motive nazale ale tipicului oriental. O muțenie desăvârșită stăruia împrejur și la lumina luminărilor de ceară prin fumul vinețiu al cădelnișei lămuream fețe în extazul credinței. Căzusem pe un aspect de viață cu totul particulară și plină de înțeles. Nu știu să mai fi văzut undeva la București un domn cu blană atât de robit de misticismul religios ca cetățeanul din fața mea care avea, aierul unui înalt funcționar, și din bisericuțele dela țară nu mai întâlnisem obraji îmbujorați de verbul

dumnezeiesc ca la femeile dela trei pași de mine. Isprăvind slujba, preotul și-a început predica. Dacă țin bine minte, pornea dela parabola evangheliei pe care-o cetise și în cadrul ei desfășura principii de morală creștinească. Nu era o cuvântare de exeget mărunț, nici nu reedita clișee uzate de doctrină teologică. Din preajma altarului vorbea un orator îndrăzneț, cu accente de eclesiast militant, cu fraza rotundă și sonoră răscolind în auditoriu întrebări și pasiuni. Prins de magia cuvântului, preotul tresărea în toată ființa lui, crispându-și fruntea palidă de ascet, fața-i învia ca îmbibată de-un fluid nervos și în adâncul ochilor i se iviseră cele două picături de lumină stranie care-mi reaminteau pânzele lui Ribera. Mulțimea participa cu devotament la toate analizele lui, îi urmărea ritmul logicei și-i primea argumentul cu o vie agitație, lăsând să se întrevadă pe seama spectatorului critic o intimă înrudire de convingere și-o necontestată elaborare spirituală. Când s'a încheiat sbuciumata retorică ce sbuciumase instinctele răului și judecase cu asprime neajunsuri de-ale societății noastre, slujitorul Domnului s'a retras și printre rândurile poporului rămas în nemișcare un tânăr a început să împartă mici cărțuții în care se schița subiectul celor din urmă șase predici. Credincioșii le-au luat cu ei s'au răzlețit domol, vorbindu-și încet, și din grămadă eu m-am desfăcut pe îndel te cu senzația că dincolo de sgura cotidiană mi-am revăzut o clipă sufletul, rănit de muștrări și sfios la ori-ce atingere ca o mimoză bolnavă...

De-atunci nu l-am mai zărit pe părintele Tudor, dar i-am păstrat aducerea aminte cu respect și recunoștință.

■ Astăzi îmi apare într-o postură nouă, și cazul sfinției sale e discutat în presă. Gazetele spun de cucernicul preot că o specială evoluție de gândire l-ar fi făcut să se depărteze dela adevărurile dogmatice ale bisericii răsăritene, că prin cuvântările mai recente și cu deosebire prin unele neîngăduite schimbări rituale și-ar fi depășit atribuțiile consacrate de pravili și cañoane. Părintele Tudor se înfățișază deci ca un răzvrătit împotriva orânduelii bisericești la noi, ca un reformator ieșit din îndatoririle tagmei. Consistorul a examinat deunăzi chestiunea și se pare, că sfântul Sinod va trebui să se pronunțe în curând în cauză, cumpănind preținsele știrbiri de dogmă și făcând să triumfe în toată rigoarea ei bimilenară legiuirea cañoanelor. La lumina acestei hotărâri vom putea cerceta cu toții un interesant caz de conștiință, peregrinarea unui suflet prin adâncimile doctrinei religioase. Procesul va fi instructiv, ori-care ar fi judecata lui, fiindcă ne va apropia de psihologia unei figuri distinse, cu preocupări morale care ne-atrag deopotrivă pe toți.

Ceea-ce justifică însă de pe-acum și cuvântul nostru laic în această împrejurare, este că răzvrătirea părintelui Tudor nu se prezintă ca un simplu act individual, că se complică cu revolta în masă a enoriașilor, care solidari cu păstorul lor sufletesc și-au spus și ei părerea. Mulțimea pe care-am văzut-o eu acum doi ani într-o Duminică de iarnă, flagelată de înflăcărutul retor al amvonului, face astăzi

zid în jurul lui, se identifică cu el și își însușește crezul pentru care e tras la răspundere de chiriarhi. E răsvrătire la Cuibul cu barză; credincioșii au refuzat pe un nou preot, ușile lăcașului s'au închis și se vorbește că în însuflețirea lor parochienii decise să-l urmeze sunt gata să-i zidească o biserică nouă. O neobișnuită revoluție sufletească se petrece aici sub ochii noștri, în mijlocul Bucureștilor, la câțiva pași de calea Victoriei pe care se plimbă mai des păcatul decât virtutea și pe care năvală tuturor veneticilor a anihilat ori-ce impuls de tradiție românească. Există, deci, în acest furnicar de patimi profane, dincolo de chiotul răgușit al afacerilor de tot felul, o conștiință care palpită în sferele abstracțiunii, o flacără care se aprinde la picioarele lui Crist. Fenomenul e în adevăr plin de învățăminte și-ar trebui să-l înregistreze toți fauritorii de teorii pripite care au lansat legenda indiferentismului de credință al poporului nostru și s'au putut amăgi cu banala părere că instinctele seculare pot fi strivite după formele goale ale unei așazise culturi de import. Răsvrătirea dela Cuibul cu barză, manifestarea întârziată de protestare spirituală într'un mediu copleșit mai mult ca ori care altul de necesități pozitive, probează în mod evident și-un pronunțat fond de misticism și-o netăgăduită înclinare religioasă la noi.

Întrebarea este însă, întrucât biserica noastră vie cu organele ei pune în valoare aceste laturi sufletești spre consolidarea morală a societății și spre vremelnica întărire a orânduirii de stat?

În această ordine de idei o serie întreagă de considerațiuni se ridică la suprafață și cer un răspuns. Toate se grupează într-un punct cardinal pe care ni-l impun enoriașii răsvrățiți ai parintelui Tudor: ce face astăzi biserica pentru îngrijirea sufletelor noastre? Cercul oare o energie în fibrele străvechiului așezământ, care să ne robească, dându-ne supremul razim în goana atâtor frământări disparate. Intemeiați pe acest semn de întrebare, privind în fața noastră suntem gata să ne rostim cu cugetul onest și să spunem dela început că toate constatările de până astăzi ne descurajează, fiindcă o inerție paralizantă pare a stăpâni organismul bisericesc. În afară de îndatoririle reprezentative, în afară de oficialitate și de partea pur rituală, venerata instituție tânjește. Fără patimă și fără luptă pentru adevăr, o strălucire îmbătrânită se frânge când „*nu este duh în gura ei*“, cum spune Scriptura. Suntem lăsați în părăsire și-un cler afon nu ne poate da decât o țărâtime superstițioasă și-o clasă conducătoare păgână. În mijlocul părăginirii generale ne întrebăm: cine strigă aici la noi pentru învățăturile lui Hristos? Ce propagă astăzi amvonul, unde sunt teologii cu graiul inspirat ca să vestească lumii noastre cuvântul adevărului? Cu-noaște cineva pilde de devoțiune la adăpostul crucii, avem călugări iluminați sau înalți demnitari bisericești, a căror viață de cristal să lumineze ca o rază din cer în mințile noastre?

Iată întrebări elementare al căror șir e nesfârșit de lung și pe urma cărora îndoiala cu fiorii ei de ghiață se apropie de noi ca să ne lase sceptici și amărâți.

Cazul părintelui Tudor are darul de-a scormoni probleme și de-a atrage luarea aminte asupra lor. Sfinția sa rămâne pe planul al doilea, fie-că va fi judecat ca îndușmănit cu preceptele bisericii ortodoxe, fie că se va găsi o formulă de împăciuire. Dela Cuibul cu barză însă pleacă întrebările și se furișază în conștiința publică în toate colțurile, cum s'au furișat și la mine acum, când în preajma Crăciunului reînviind vechi amintiri dela țară și recente-descoperiri, cu sufletul biruit de tristeță, mă gândesc la Hristos și la biserică...

Ce facem cu întrebările, prea sfințiilor arhieriei, ce facem cu ele?

OCTAVIAN GOGA

Acelaș zâmbet

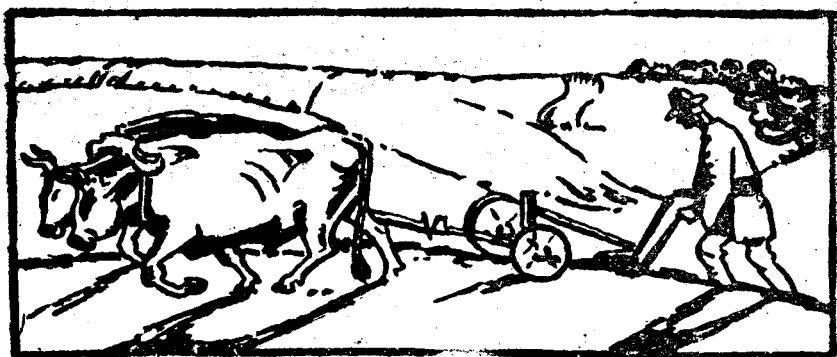
Eu port adese'n mine-o inchisoare
In care strigă făcători de rele,
Din negura adâncurilor mele
Ei vin flămânzi de aier și de soare.

De câte ori îmi bat după zăbrele
Și-ar vrea să frângă tainice zăvoare,
I-aud cum cer în depărtări să sboare
Cu glas dogit, cu urlete rebele...

Dar totdeauna pocăita minte,
Temutul paznic fără de iertare,
Nemilostiv le iese înainte...

Inchide porți cu mâna-i pricepută
Și'n urma ei pe buze-mi reapare
Acelaș zâmbet de împăcare mută...

OCTAVIAN GOGA

Pentru pacea și unirea tuturor

— Cuvântare rostită la serbătorea Crăciunului în biserica
Minorităților din Cluj —

Cu evlavioasă uimire și admirare privim azi, iubiților creștini, la peștera din Vifleem unde dumnezeiescul Mântuitor a voit să se nască pentru noi, în atâta umilință, simplitate și mizerie. De altă parte avem cu toții un sentiment de mare satisfacție, că putem săvârși sfânta Liturgie, în această zi de mare praznic, în această largă, înaltă și înălțătoare biserică, pe care actualii ei stăpâni ne-au permis să o folosim azi, la o oră mai potrivită.

Dacă înțelegem gestul supra omeneșc cu care fiul lui Dumnezeu coborându-se din cer de dragul nostru și pentru mântuirea noastră, se naște chiar într'un staul, dintre cele mai umile ale pământului ca să puie pârghia mântuirii cât mai jos la temelie, ca să ne ridice și să ne înalțe spre cerul său din care s'a coborât; dacă înțelegem, zic, prevenirea condescendentă a lui Dumnezeu către noi oamenii, — tot astfel înțelegem, nu-i așa? — cât de mult ni-se cade nouă, la rândul nostru, să fim și noi prevenitori față cu cel ce vine la noi, ca să ne mântuiască; și să-l primim într'un locaș cât se poate mai frumos, mai curat, mai înălțător, asemenea acestei sfinte biserici, care cu liniile ei largi și luminoase, cu columnele ei solide și înfrumusețate, se potrivește mai mult, celui ce vine întru numele Domnului, — fiul lui David împăratul, — de cum se potrivește mica noastră bisericuță, o adevărată mică peșteră de Vifleem.

Contemplând umilirea lui Dumnezeu către noi, așa cum ni-se înfațișează în ieslea staulului din Vifleem, ne cade bine sufletului, ca la rândul nostru să-i facem primirea într'un locaș demn de dumnezeiască mărirea sa atunci când iară și iară vine, ca să se nască și să se nască

iarăși, în chip tainic, în sfânta Liturgie, pe masa sfântului Altar, în bucata de pâine și paharul de vin ce i-le oferim jertfă curată pentru păcatele noastre și pentru preamărirea jertfei sale cu care s'a preamărit pe cruce și ne-a pregătit mântuirea noastră.

Subt stăpânirea acestui sentiment înălțător, în ce chip oare putem mai cu vrednicie să ne închinăm sufletul nostru, în această solemnă clipă, decât ca să privim din înălțimea ei necesitățile zilelor noastre și să ne dăm seamă de felul cum trebuie să cinștim pe Dumnezeu în vremile acestea de după războiul prin care am trecut destul de norocoși.

Ieri pomeneam în bisericuța episcopului Bob, de scriitorul italian Giovanni Papini, al cărui fapt este o pildă destul de instructivă pentru oricare intelectual de azi. Acest celebru scriitor al Italiei își cucerise un nume universal, ca romancier gustat de marele public. După războiu însă, văzând el viața omenească în toată grozăvenia ei tragică, pare că s'a desgustat nu numai de ceilalți oameni, ci și de sine însuși, și regretând că și-a cheltuit atâta energie și talent pentru niște opere zăgăvitoare ale slăbiciunilor omenești, s'a hotărât să facă o vrednică ispășire, și și-a propus să-și adune toată energia talentului său, și să-și dea prinos toată poezia cu care l'a înzestrat Dumnezeu pentru a scrie o carte despre Isus Christos. Și-a scris-o „Istoria lui Christos“, de Giovanni Papini a avut succes extraordinar și i-a făcut un nume cu mult mai strălucit și mai durabil decât toate romanele lui. Opera despre Christos reșează pe tronul său pe Regele regilor, pe Regele vecinic al sufletelor omenești. Strălucitul poet spune, la introducerea cărții sale, că poporul din Florența la 1527 a fost ales printr'un vot public pe Isus Christos, ca Regele său. Și azi se mai vede în „Palazzo vecchio“ din Florența, între statuia lui David de Michelangelo și între cea a lui Hercule de Bandinelli, cari străjuesc intrarea palatului, tabla de marmură, care a fixat pentru posteritate hotărârea acelui plebiscit pentru Regele Christos, — și cum votul dat, de fapt și de drept n'a fost nici când abrogat prin vre-o altă hotărâre, scriitorul florentin se declară fericit a se putea numi cu mândrie și azi soldatul și supusul fidel al Regelui său Christos.

Așfel trebuie să ne simțim și noi cu toții și cu mândrie să ne mărturisim și să ne purtăm ca niște soldați ai lui Christos, care dacă este Regele ales al Florentinilor, apoi este Regele născut și nemuritor al tuturor creștinilor, al tuturor oamenilor de sub soare. Și apostolia de voluntar ce o face poetul florentin lui Christos trebuie să ne fie și nouă un îndemn mai mult de a ne face și noi apostoli voluntari ai tuturor ideilor și harurilor Mântuitorului nostru Christos.

Multe lucruri bune și frumoase s'ar putea spune din cartea scriitorului italian. Nu este însă acesta scopul, nici rostul meu aici. Tot ce pot face e să vă îndemn pe toți să o citiți, în orice limbă veți găsi-o, și să vă pătrundeți de îndemnul acestui nou gen de laică apostolie care nu poate fi bănuț că ar sta în slujba poporului sau a Păpilor, fiind opera unui mirean cu totul independent de orice influențe oficiale bisericesti.

Are însă Papini un cuvânt, pe care vreau să-l relevez azi pentru că mi-se pare potrivit. El zice, că acum după războiul omenii se luptă mai mult pentru *pace*, decât pentru *libertate*.

E mare cuvânt și e cu totul creștinesc.

Mai mult pentru pace, — pentru că războiul crâncen, cași care n'a mai văzut soașele pe pământ, ne-a învățat să prețuim pacea. Pacea mult așteptată, pacea cea cu mari și crâncene jertfe răscumpărată. Pacea, care place și lui Dumnezeu nu numai oamenilor. Doar Christos cu cuvântul *păcii* ne-a adus noua solie a cerului pe pământ. Christos că împăratul păcii a fost prorocit de proroci, și la nașterea lui crainicii cerului pace au vestit oamenilor pe pământ și astfel premărire lui Dumnezeu în ceruri. Intr'o epocă de pace universală s'a născut, în Vifleemul Judeei, și cu pacea pe buze și-a început și și-a continuat apostolia și uceniciei lui.

„Pace vouă!“ — „Pace casei acesteia!“ — acestea erau cuvintele sale de salutare. „Pacea mea dau vouă, zicea el apostolilor săi, — nu cum lumea v'o dă vouă.“

Iată de ce și biserica lui Christos, pacea o propagă în toate slujbele sale, în toate acțiunile, în toate suferințele sale; opera creștinismului este operă de pace — decând corul îngeresc a anunțat nașterea lui Christos cu imnul *păcii* pacinicilor păștori de turme, și până în zilele noastre. „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace și între oameni bunăvoire!“ iată pe scurt programul lui Christos dela naștere și până la moarte!

E lucru firesc. Numai în pace omul își poate vedea de sufletul său, și-și poate lucra mântuirea sa. Numai în pace biserica își poate împlini misiunea sa dumnezeiască de a merge în toată lumea, și a propovădui evangelia la toată zidirea. Iar evangelia, ce este alta, decât un poem neconținut al păcii? Al păcii cu Dumnezeu, prin iubirea Lui, și al păcii cu oamenii, prin bunăvoirea tuturor.

După războiul grozav, care a încercat sufletul omenirii, dorul după pace este mai universal și mai puternic decât oricând. E de asemenea firesc, și înțelegem cu toții pe deplin cuvântul poetului florentin, că oamenii se luptă acum mai mult pentru pace, decât pentru libertate.

În pornirea aceasta generală pentru pace își ia desigur și biserica partea sa. E generală dorința tuturor sufletelor superioare, care prepară opera păcii, ca bisericile, toate bisericile, de orice credință și organizație, să-și deie mâna de înfrățire și să se unească într-o colaborare comună, pentru opera păcii.

Cine nu va înțelege dorința oamenilor pentru unirea deosebitelor biserici, pentru slujirea păcii?

Cine nu simte că în această dorință pulsează un ideal dumnezeiesc? Că doar Christos n'a întemeiat mai multe biserici, ci una singură, și a clădit-o tare, ca nici porțile iadului să nu o poată birui și abate dela opera păcii.

Dacă sunt mai multe biserici nu e din voia lui Dumnezeu, nu e din gândul păcii, ci din al răsvrătirii omenești. Și cine dorește cu ade-

vărat pacea, pacea statornică și temeinică, acela trebuie să dorească mai întâiu unirea bisericilor, prin armonie și iubire, ca să fie o turmă și un păstor, acesta este doar adevăratul ideal al creștinătății de pretutindeni.

Nu e mirare deci, dacă în zilele noastre, mai mult ca oricând, se pune chestiunea unirii bisericilor, bine dându-și seamă toți oamenii înțelegători, că aceasta este condiția prealabilă a păcii. Vai, multe războaie s'au făcut pentru credință; multe certe și pasiuni omenești s'au războit în numele bisericeii. Iată, de ce, iubitorilor creștini, astăzi lumea se preocupă, nu numai la noi, ci pretutindenea, de unirea, de apropierea și armonizarea bisericilor.

Cu prilejul Crăciunului catolic... Doamne, ce vorbă nepotrivită e și asta: Crăciunul catolic și Crăciunul ortodox! Cine a mai făcut și din nașterea lui Christos două Crăciunuri? Ce greșală și rătăcire a ținea la două călindare, la două măsurături ale timpului; pare că n'am trăi în același veac cu toții, fie în Orient, fie în Occident. Azi mâne va să dispară însă și această deosebire. La anul va să serbăm Crăciunul cu toții împreună, toți creștinii, de oricare rit ne-am ține, pentru că se va unifica și calendarul care ne-a deosebit pân'acum... Destul, că la Crăciunul catolic, primatul Angliei, — primatul anglican al Angliei căci este și un primat catolic, — în pastorală sa de Crăciun a făcut o amănunțită dare de seamă despre mișcarea începută acum trei ani pentru a se uni bisericile în vederea operei pentru pace. Se spun în această pastorală multe lucruri interesante. Intre altele se spune, că s'au urmat negocieri în chestiune, și cu reprezentanți ai bisericeii catolice romane. Un vestit cardinal, Mercier, primatul Belgiei, a stat de vorbă cu trimișii anglicani. Și dacă nu s'a ajuns încă la anumite rezultate, totuși s'au împezit multe puncte controversate.

Peste doi ani se va ținea la Roma un mare conciliu ecumenic, cum nu s'a mai ținut dela 1870. Cine știe, dacă vrea Dumnezeu, oare nu se va pregăti până atunci calea și cărarea care duce la unirea tuturor bisericilor creștine?

Noi nu știm, nu putem ști. Dar un lucru știm: știm că dorința pentru unirea bisericilor este dorința lui Christos și a bisericeii lui. În fiecare Liturgie, în fiecare slujbă, ne rugăm, suspinăm, și cerem dela Dumnezeu har și ajutor în acest scop. În fiecare slujbă bisericească ne închinăm:

„Pentru pacea a toată lumea, pentru bunăstarea sfințelor lui Dumnezeu bisericeii, și pentru unirea tuturor, — Domnului să ne rugăm“ !

Băgați de seamă, că în același timp, în aceiași răsufulare, ne rugăm pentru „pacea a toată lumea“ și „pentru unirea tuturor bisericilor lui Dumnezeu“. Deodată. Ca și când ni-s'ar zice: „Dacă vă rugați pentru pacea lumii întregi, rugați-vă pentru unirea bisericilor, căci numai prin aceasta se câștiga aceea, și dacă s'a câștigat, numai prin unitatea bisericeii se poate menține.“

Credință să avem în Dumnezeu și nădejde în unul născut fiul Său, a cărui naștere am ajuns să o prăznuim în aceasta sfântă și măreată biserică, atât de înălțătoare sufletului nostru, deși nu e întru toate potrivita

ritului nostru. Și cine nu va simți mai curând, că peste toate micile deosebiri de detalii esteriore planează aceeași mare unitate de credință, care caută pe Dumnezeu cu sete și cu dor, și care-l găsește aci mângăitor al sufletelor, Acelaș peste toate deosebirile de limbă, de forme, ori de ceremonii, Acelaș, către care, Părinte al tuturor, se îndreaptă aceeași rugăciune ortodoxă a noastră a tuturor, uniți ori neuniți, dar străbătuți cu toții de acelaș dor unitar, care își cere dreptul său la viitor, când strigă:

„Pentru pacea a toată lumea,
Pentru bunăstarea sfințelor lui Dumnezeu biserici,
Și pentru unirea tuturor; —
Domnului să ne rugăm!”

Să ne rugăm, iubiților creștini, această scurtă și mult cuprinzătoare rugăciune, suptă din inimile oamenilor de azi, suptă din inimile românilor și creștinilor, de azi, și să spunem fierbinte și șmulsă în toată inima noastră, ca să străbată la inima lui Isus Christos, cel ce s-a născut, ca să fie Mântuitorul nostru, Regele absolut al păcii sufletelor noastre, acum, și pururea și în veci vecilor — Amin.

P. Dr. ELIE DĂIANU

Suflet puțin...

— Poveste de Crăciun —

Pe amical meu Arthur Katrotzy, uitându-te în treacăt la el, nu l-ai încresta. Ai zice, cel mult, iată unul al cărui tată a fost un dimi-nutiv și a cărui mamă a fost o miniatură. E mic, după cum vedeți. Micimea să nu credeți însă că e în dauna proporționalității lui fizice sau sufletești. Nu, lui Arthur nu-i lipsește nimic. Arthur are, cum s'ar zice, de toate. Iși are mânușița lui, piciorușul lui, căpșorul lui, glu-mulița lui, greșeluța lui. Mă rog, ce să vă spun, e un om complet. Tot ce avem noii ceilalți în măsură mai mare și poate de multeori dispartă, Arthur are mai puțin, e adevărat, dar are, astfel încât mi-cile lui însușir alcătuiesc un întreg armonios.

Interiorul lui Alfons îți dă impresia unei reale distincțiuni. Sunt covoare, sunt estampe, o bibliotecă și nu prea multe bibelouri, după cum te-ai aștepta. Intrând în el simți totdeauna o agreabilă ușurare, mai ales dacă ai mers pe jos și ai străbătut cu brutalitate străzile, acești șerpi cari sbuciumă Capitala dealungul și dealatul prin veni-nul pasiunii lor, și zici din toată inima, către stăpânul casei ivit în pervazul ușii: — „Ce bine-i la dumneata, domnule Arthur!” Zici și te așezi pe un divan, înghițind cu plăcere șerbetul pe care ți-l ofere cu mâna ei soția lui Arthur, căci Arthur, n'ar trebui să vă mai spun, are și soție.

E aproape imposibil să cercetezi pe amical meu, fără ca să în-tâlnești la el pe doi-trei alți amici, ai tăi și ai lui, cari în mod o-bișnuit, după ce ai intrat, se precipită grațios asupra ta, hârjonindu-se într-o teribilă luptă delicată. Fiecare vrea să-ți spună mai întâi ul-tima vorbă de spirit a lui Arthur. Tu ascuți și zâmbești. Arthur a râs și el dintr'un colț pentru a nu știu câteaoară și-i mai adaugă o co-diță: *pour la bonne bouche*, uitându-se la tine cu o șiretenie amicală și având aierul că-ți spune: — „Asta ți-o rezervasem ție!” Vorba nu-i nici prea-prea, nici foarte-foarte, cum ar zice moș Ghiță, lacheul lui Arthur, o namilă de țaran bătrân, singurul care nu se potrivește cu restul interiorului. Vorba de spirit a amicului meu are însă două ca-lități, prima calitate e că râd toți amicii auzind-o și a doua calitate e că, așa mică cum este vorbulița, nu-i nici adusă dela club, nici o-blicită din vre-o carte, ci e propriul product intelectual al lui Arthur.

Acesta este amical meu, pentru care m'am certat mai zilele tre-cute cu nevastă-mea. Și iată cum.

Era în ajunul Crăciunului. Amintiri vechi îmi străbăteau sufletul, venind ca niște căprioare sburdalnice să bea din fântâna înlăcrimată a primăverii vieții mele. Cu toată iarna deafară, în inima mea simțeam cum pocnesc mugurii tinereții și ași fi voit ca în seara aceea să n'am pe nimeni în jurul meu, decât pe mine, pe nevasta mea și viitorul meu, în fața căruia mă uitam atunci cu mai multă îndrăzneală decât oricând. Se vede însă că femeile, pentru a nu desminți banala teorie

asupra lor, trebuie să aibă măcar odată pe zi o clipă când trec cu inteligență și cu simțire cu tot pe alături de tine. Iubita mea nevastă nu mă pricepea și manifesta sgomotos dorința de a merge cu orice preț la amicul nostru Arthur pentru pomul de Crăciun, fiindcă, zicea ea, eram invitați de trei săptămâni și nu puteam să refuzăm.

Modest cum sunt și slab de inimă, nu m'am împotrivit. Am plecat. Gerul de afară mi-a sporit plictiseala și așa fi spus eu ceva, așa, vr'o vorbă mai aspră împotriva lui Arthur, oricât de mult îl iubesc, dacă nu m'aș fi temut de nevastă-mea, care e și o prietenă ireproșabilă, dar e mai ales o înverșunată colecționară de lucruri mici, ori în ce loc ar fi ele și sub ori și ce formă s'ar găsi.

Când ne-a deschis moș Ghiță, luând cu brânca lui viguroasă paltonul meu și blana nevastă-mi, de sus din etaj ne-a întâmpinat niște răsuri destul de bine susținute, unele mai grosicioare, altele mai subțirele. — A, mi-am zis, am scăpat ultima vorbă de spirit a lui Arthur. — Nu-i nimic, mi-a răspuns cu convingere nevastă-mea, urcând grăbită scările, nu-i nimic, are să ne-o mai spuie odată.

În salon, în jurul bradului erau strânși toți amicii lui Arthur, și deci și amicii mei. Cam întârziaseam. Vr'o douăzeci de persoane, răsturnate pe sofale și fotolii învârteau conversația. Luminările ardeau vesele pe brad ca niște ochi șagalnici de fată mare, cu atât mai vesele cu cât electricitatea era stinsă pentru a mări efectul pomului.

N'am apucat să sărut bine mâna coanii Coralița, soția lui Arthur, când am fost împrejmuit de un nou val de răs. Nedumerit m'am uitat în toate părțile. Am înțeles repede. Arthur se întrecuse pe sine însuși în această seară. Pentru fiecare amic găsisse câte un cadou spiritual. Mi l'am luat pe al meu, nevastă-mea și l'a luat și ea pe al ei și m'am retras într'un colț, bolborosind câteva fraze neînțelese de mulțumire.

Neapărat că purtarea mea nu era nici prea politicoasă și nici prea obișnuită. Dar ce puteam să fac eu cu năvala unei vremi de altădată în suflet? M'am retras cu ea, cum zic, într'un colț, pe un divan larg, potolindu-mi muștrările de conștiință cu gândul că o muștră posomorâtă, oricât ar fi de dezagreabilă, se pierde în lumina unei veselii generale. Și ce veselie era în seara aceea la amicul meu Arthur? N'aș putea zice că aveam impresia unei reuniuni hilariante din antichitate, eu hohote strașnice și cu chiote bachice. Nu. Sunt atât de drăguț să spun, dacă am alunecat odată pe panta unei comparații antice, că voioșia amicilor mei, întru cât ar putea fi vorba astăzi de bachanalii, s'ar putea asemăna cel mult cu una din pânzele lui Watteau. O, Watteau, de ce n'ai fost în seara aceea la Arthur Katrotzy, în strada Diaconeselor la București! Penelul tău străveziu, atât de apreciat în casa amicului meu, în afară de grosolana mea persoană ar fi avut de sigur ce să zugrăvească.

Alături, pe divanul ce ocupam, mai dibuisem eu pe cineva care se retrăsese ca și mine. Din pricina întunerecului nu-l puteam însă recunoaște. De altfel nu mi-am dat prea multă osteneală, lăsându-mă furat de chinuitorul meu egocentrism. Cu capul răzimat pe un

maldăr de perini, moi și grăsulii ca mânușitele coanei Coralița, visam copilăria mea pierdută, copilăria mea îngropată la poalele munților, copilărie cu ciobani austeri, cu răget de vite flămânde și cu aspru peisajiu sălbatic de codri verzi. Visam și ași fi visat multă vreme dacă nevastă-mea, o femeie foarte bine crescută, nu mi-ar fi adus aminte prin câteva vorbe ascuțite lipsa de maniere a purtării mele. Și vedeți, Jean Jacques Rousseau, acest pedagog al lumii, a spus o demult că nu-i bine să introduci silnicia când înveți pe cineva, fiindcă riști să ajungi aproape totdeauna tocmai la rezultate contrarii. Așa și nevastă-mea. În loc să mă scoată din vizuină prin observațiile ce mi-a făcut, a trezit în mine grozava fiară a criticismului, pe care am prins-o eu de coarne cu brațele iubirii ce aveam pentru amicii mei, dar n'am putut-o ține multă vreme pe loc și — haina — a luat-o razna prin salon, îmbârligându-și coada apocaliptică și holbându-și ochii tăioși asupra delicațiilor mei amici.

Arthur în mijlocul unui grup, povestea cu simpatice amănunte pline de un haz propriu lui, cum s'a gândit în parte la fiecare dintre noi când ne-a cumpărat cadourile și cum a simțit înainte toată veselia oaspeților săi, un privilegiu pe care și l'a acordat singur, excluzând chiar și pe nevastă-sa dela împărtășirea lui. Coana Coralița protesta, că asta nu-i dreptate, că deși ea n'ar fi putut alege mai bine, dar totuși nu-i dreptate! că ea face apel la amici... Mă rog, o scenă de o drăgălășie admirabilă.

M'am uitat bine la Arthur și la cei cari îl înconjurau. El era așa după cum v'am spus, plus indescriptibila expresiune a feței care par'că era dintr'o alviță veselă — mânca-c-ar nenea s'o mânânce! M'am uitat la Arthur și am descoperit un lucru extraordinar. Toți amicii semănau cu el. E adevărat că unii erau blonzi și alții bruni, că unii erau înalți și alții scurți, că unii erau slabi și alții grași, că unii aveau nasul mare și alții aveau nasul mic, că unii erau simetrici și alții deslânați. E adevărat, dar nu mai puțin adevărat e că, pe lângă toată originea lor deosebită, pe lângă tot tiparul deosebit păreau a fi frământați în aceeași alviță dulce, lipicios de dulce și atât de scumpă temperamentului meu nenorocit. Se asemuiau, săracii, și uitându-mă peste capetele lor par'că vedeam multiplicându-se în timp și spațiu o legiune de Arthuri de ambe sexe, exact după chipul și asemănarea celui mai perfect dintre ei, amicul meu Katrotzy. Ce straniu, mi-am zis, căutând să-mi explic această ciudățenie. N'am avut însă vreme, căci atenția mi-a fost învăluită de o mare mișcare ce se produsese în jurul pomului de Crăciun.

Arthur, capul tuturor ghidușilor, băgând de seamă că începuse să cam scadă diapazonul conversației — un fapt ce se poate întâmpla ori și unde chiar și într'o societate cu mai multă bogăție de spirit ca aceasta — a angajat pe toți amicii la o întrecere nostimă, care în mintea mea lua proporțiile unui simbol. Era vorba: cine poate sufla mai de departe luminările de pe pom, bine înțeles, dela distanță de doi pași cel puțin, unde se postase ca un cerber amabil amicul meu Arthur.

Doamne, cât îmi sunt de dragi oamenii mari prinși în jocuri copilărești. Amicii mei erau pur și simplu adorabili. Femeile, plecân-

du-se ca niște trestii înainte, cu părul svânturat puțin, îmbujorate și închizând ochii, suflau și increșeau niște cioculețe de bibilică vrednice de sărutat. Bărbații, nișel cam holbați, făcându-și gura pâlnie suflau și ei de mama focului. Nenorocirea însă era că nici o lumină nu se stingea. Sub unda valului de aer luminările se plecau mai mult sau mai puțin, dar nu se stingeau nici una. Atunci Arthur, îmbrumtând un aer grav, i-a dat pe toți la o parte și luând poziție de atac a suflat și el împotriva unei luminări, pentru a salva onoarea amicilor. Neagra soartă nu l'a favorizat încă nici pe el. Ochii stăteau să-iesc din cap cum sufla, și gura i-se făcuse cât un buric de copil mic în groaznica opinteață la care era supusă. Rezultatul a rămas cu toate acestea nul. Luminările rând pe rând adiate se aplecau brusc, pentru a-și relua apoi pâlpăitul lor surăzător. Părea o curată bătaie de joc din partea lor.

Și atunci am văzut cum chiar și cei mai gingași oameni pot fi cuprinși de furie. Toți amicii mei, alfel oameni foarte pașnici, uniți într-o singură vâltoare, aș putea să zic nebună, au început un război de exterminare împotriva luminărilor. Suflam, suflam cu frenezie, dela doi pași bineînțeles, căci toți erau oameni de onoare, cari își țin cuvântul dat, dar vai, — fără să înfrângă ironica rezistență a îndrăcitelor luminări. Nici una nu s'a dat bătută și pe mine m'a cuprins un fel de tragică tristețe de amic care este același și la vremea cea rea, ca și la vreme bună. Nevastă-mea, neamestecată în această nobilă luptă, mi-a aruncat doi ochi muștrători și rugători în același timp. Era cât p'aci să sar în ajutorul iubiților mei amici când, lângă mine pe divan, s'a produs un fel de mormăit de bas rusesc, care m'a ținut pe loc:

— „Ha-ha-ha! Suflet puțin! Ha-ha! Este la mine la țară unul ce-i zic țaranii: Suflet puțin. Un dogar! Ha! Ca și ăștia: Suflet puțin. Ala nu poate striga. Aștia nu pot sufla. Ha-ha-ha-ha! Stai să le ajut!” M'am uitat cu uimire alături și din colțul oșus al divanului, am văzut că se ridică un fel de zid de om puternic ca un brad și aspru ca gerul Bobotezii. Nu-l mai zăriseam nici odată până atunci, nici în altă parte, nici la amicul meu Arthur. Ce-o fi căutat pe aici? Nu pricepeam. N'am putut să-i răspund nimio, căci el s'a și sculat și făcând doi-trei pași în spre brad a început să sufle.

Ce să vă spun? Cu buzele rășfrânte, cu ochii cășcați și cu pieptul plin, părea că-i un cimpoi umflat, cum scotea din el un vârtej de aer spre plăpândeale luminări, cari s'au stins una după alta. S'a făcut întunerec. Arthur aproape contrariat a aprins repede electricitatea și în salon s'a răspândit o răceală ca după un crivăț teribil. Amicii aveau aierul că vreau să-și ridice gulerele de frig. Nevastă-mea s'a apropiat de mine întrebându-mă, cine-i străinul. Eu, aducându-mi aminte de Watteau, i-am răspuns dumirit: — Cine-i? Eol, zeul vânturilor, draga mea, ia-ți blana și hai să plecăm de aici!

GH. MĂRĂCINE

Tot ce dorești...

Lumii îi place să se desbare, pe cât cu putință, de îndatoririle sociale, — ca de altminteri și de ori și ce alte îndatoriri, — și să le reducă la expresia cea mai simplă ce se poate încuviința. Așa și cu urările de sărbători, de zile aniversare, onomastice, și cum se mai numesc. Nainte vreme era o întreagă tevdură cu d'al de astea. Pöllioghii în versuri și proză, unele culese și tipărite spre obștească făloșință, se perpetuau prin tradiție, — iar acei cari nu voiau să se expună la pășanii ca a celuiia care copiind o urare dintr'un „stil epistolar“, a primit mulțămirea: „citește răspunsul la pagina cutare!“ — își puneau picioarele în apă rece și își dădeau toată silința să brodeze sau să brodească ceva, dacă nu tocmai original, dar măcar nu prea uzat până la banalitate. — Lucrul prezinta, de sigur, și unele inconveniente, — de pildă greutatea de a nimeri gusturile omului, ca nu cumva să dorești chelului tichia de mărgăritar. Multe neînțelegeri de aceste se vor fi ivit și vor fi contribuit și ele la invenția genială a celuiia care cel dintâi s'a gândit să scape scurt de toate greutățile și încurcăturile, cu urarea atât de simplă, și la părere atât de cuprinzătoare: — „Tot ce doriți!“ ...

S'a înlăturat ori-ce bătae de cap; și rușinea de-a putea fi prins cu plagiaturi din „stilul epistolar“, și rizicul d'a nu nimeri bine tocmai urarea potrivită fiecăruia. — „Tot ce doriți!“ — prin urmare, de aci înainte sunteți singuri răspunzători de rest, vă privește, eu datoria mi-am făcut-o, și m'a costat atât de puțină cheltuială de imaginație, cât și de sentiment.

E însă, dacă te gândești bine, ceva diabolic și perfid într'o asemenea urare. Nu zic că va fi ceva intenționat astfel, — dar ... Mă gândesc, de pildă, că am făcut astă-vară și eu o asemea urare familiei prietenului meu Clipici, — dar s'a întâmplat că Prâslea și-a dorit o bicicletă și a doua zi și-a sdrelit nasul, — iar madam Clipici și-a

dorit o pălărie la modă și a intrat cu capul gol în tramvai, — pălăria a rămas pe platformă, căci nu încăpuse pe ușe.

Cât pentru d. Clipici, el n'ar fi dorit nimic altceva de cât drumul la cafenea; din nenorocire însă această dorință a d-lui Clipici a venit în coliziune cu dorința d-nei Clipici ca d. Tase să stea acasă. — Societatea de față a rămas și ea nedumerită în fața urării de oare-ce fi dorit să câștige la poker ceea ce iarăși ieșea cu totul afară din sfera posibilităților.

Va să zică: dacă am urat cuiva: — „tot ce dorești!“ — cu asta poate c'am scăpat eu ușor de o corvadă de îndatoriri sociale, — dar n'am nimerit, departe de-a fi nimerit, urarea cea mai potrivită ce ar putea să iasă dintr'un suflet cu adevărat sincer și doritor de bine.

Această urare, de altfel, nu e românească. E luată de la francezi. Francezii însă poate vor fi oameni mai cumpăniți, și vor ști mai bine „tot ce să-și dorească“. Românul e mai prudent în această privință și are mai puțină încredere în nimereala dorințelor ce fiecare poate să-și formuleze pentru sine. De aceea formula: „tot ce doriți!“ nici n'a prins de cât în lumea noastră pestriță și grăbită de la orașe.

Cu toate astea, dacă știm bine povestea cunoscută cu „Cele trei dorințe“, care nu lipsea, pe vremuri, din nici o „carte de citire pentru uzul claselor primare“, sau chiar și secundare, e tot de origine franceză: Doi soți stau, pe vreme viforoasă de iarnă, la gura sobei și se tânguiesc împotriva soartei: „O, de-ar fi și pentru noi o minune; să se coboare acuma o zână, să ne întrebe ce doriți, și să ni se împlinească dorința“... Abia au fost rostite vorbele, iată zâna, coborând pe coș: „Nu o dorință, trei vă împlinesc; dar să vă gândiți bine, căci peste aceste trei altceva de geaba veți mai cere“... Mare bucurie pe bieții oameni. Acu-i acu. Să ne gândim. „Dar înainte de toate, zice femeea, ce bine ar fi să avem ceva de mâncare, să ne întremăm, — de pildă așa un cârnat bine fript, rumenit“. Abia a isprăvit vorba, cârnatul cade de pe coș în strachină și răspândește împrejur mirosul ațățător și mai mult de poftă de mâncare. — Dar bărbatul e furios: „auzi să prăpădești tu bunătate de una din cele trei singure dorințe încuviințate, pentru... un cârnat! Trebuie să fie un cap de muiere ca să facă o asemenea prostie! Mai bine te-aș vedea cu cârnatul ăsta atârnându-ți de nas!“ — Abia a spus vorba, iată cârnatul atârnând de nasul nevastăii. — Poftim! Cum o învățăm acum? La ce-or să ne folosească averi, la ce palate, moșii, giuvaericale, dacă toată viața femeia va fi blestemată să poarte cârnatul de nas?... Un moment de duioșie, și — „știi ce dragă? — a treia dorință să fie ca să dispară monstruosul apendice suplimentar...“ Zis și împlinit; iar cei doi soți continuă să picure de somn la gura sobii, gândindu-se la înțelesul acestui vis, — căci bine înțeles totul numai vis a fost și-a putut să fie.

Povestea o fi ea franțuzească, — dar noi românii avem învățământul, și fără pilduirii. Pe țaranul nostru nu-l vei auzi, — și sperăm că nu se va prinde de el, — ca să ureze celor la care el ține: „tot ce doriți!“ — Urarea lui cea mai obișnuită este alta. Este: „noroc și sănătate!“

Mai zice el, firește, multe, și le împodobeste. Nu e sgârcit la vorba de urare, și o nimereste. Ca fond adânc, și adânc chibzuit, se împoezesc însă acestea două: „noroc și sănătate”.

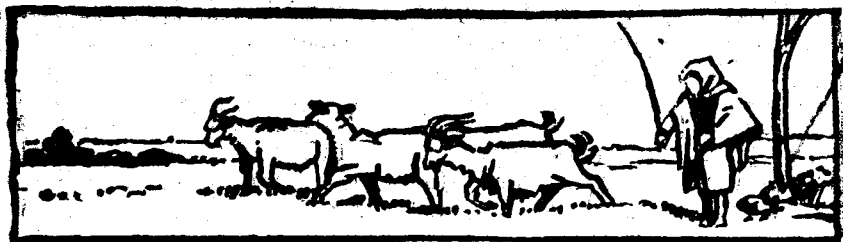
Românul e din firea lui bun la suflet. El chiar și celui cu care nu se poate înțelege, dându-l în plata Domnului, tot nu-i vrea răul. Ci zice: „Dacă vrei să te înțelegi cu mine, bine: dacă nu, — sănătate!” Noroc nu-i mai urează, fiindcă atunci ar însemna să-și coșească lui însuși nenorocul. Dar sănătate, dela Dumnezeu! — la oameni și la vite!

Sănătatea, — se înțelege. Fără ea, nimica din toate bunurile lumesti nimic nu însemnează; lucru vechiu ca și lumea.

Dar noroc, vezi, asta e: Ce știi tu, biată jucărie a întâmplărilor, care e cu adevărat și cu siguranță norocul tău? N'o știi, — și în neștiința aceasta poate să-ți dorești tocmai ceace te depărtează, în loc să te apropie, de cele visate... Deci: — Nu „tot ce dorești!”, — ci: Noroc să dea Dumnezeu! Noroc și sănătate, regresit, — căci fără sănătate, ce mai noroc ar fi acela?

Și urări cât de multe, cât de înflorite, cât de bine învărtite — în proză, în versuri, — mai și cu câte o boroboacă de care se râde fără supărare, — tot mai bine de cât urarea de scăpare, recele și nătângul: „tot ce doriți!”...

ION GORUN

Bursele studentești

— Un răspuns și o morală —

Cine ar fi crezut că vom mai polemiza cândva și pe chestiunea bugetului din 1921—22?

După haosul infinit în care se găsea școala în anul 1919, după lipsa aceea de prevedere și de perspective, credeam că s'au topit pentru totdeauna vechii protagoniști ai Consiliului dirigent și nu o să mai spună nimănui că au avut și ei cândva de a face cu Instrucțiunea publică. În schimb iată-i pe teren, sfătoși și temerari, ca și când nu i-am cunoaște și n'am ști ce au făcut și cât le plătește vrednicia. Ei se ating deci tocmai de bugetul școlar al anului 1921—22, cel dintâi buget al României, care — orice s'ar zice — va rămânea pentru totdeauna un titlu de glorie al ministerului Instrucțiunii depe vremuri și o pagină strălucită pentru eforturile noastre de a eși la lumină.

Acela care își va lua osteneala să-l răsfășie, se va convinge cu câtă scupulozitate am încercat să satisfacem tot cecece din punct de vedere cultural și românesc este justificat și câtă grijă am depus pentru asigurarea funcționării întregului mecanism școlar, înlăturând obstacolele cari încercau a ni se pune în cale.

Toate aceste considerații însă nu ne-au putut determina să ridicăm taxele școlare sau prin introducerea diferitelor examene de absolvire și de primire să punem obstacole în calea multor băieți lipsiți de mijloace, ca să se poată înscrie la orice școală.

Reglementarea aceasta generală și normalizarea vieții școlare — în iarna anilor 1920—21 și 1921—22 nici o școală n'a mai stagnat din lipsă de combustibil — nu ne-a împiedecat să ținem privirile noastre atinșite și asupra altor chestiuni de interes cultural sau național, începând cu sprijinul dat „Asociațiunii” și până la editarea de cărți școlare pentru școlile românești și cele minoritare.

Odată asigurată funcțiunea școlii, nu puteam să nu ne gândim și la situația corpului didactic, pentru ca să îi asigurăm o existență cinstită. S'a întâmplat astfel că în cursul unui an am ridicat de două ori lefurile corpului didactic din Ardeal. Pe timpul secretariatului general al d-lui

Onisifor Ghibu profesorii ardeleni erau plătiți în coroane, iar cei veniți din vechiul Regat în lei. Cel mai tânăr profesor din vechiul Regat avea cel puțin în leață dublă decât oricare director de liceu de aici. Prin unificarea salariilor din 1 Noembrie 1920 corpul nostru didactic din Ardeal a ajuns la însemnate speruri, iar prin urcarea salariilor din 1 Aprilie 1921 a ajuns acolo unde este astăzi, căci de atunci înzadar se sbate să mai ajungă la ceva.

Dar oricât venin ar depune cineva în stăruințele sale de a desconsidera ceea ce s'a făcut pe teren școlar sub guvernarea generalului Averescu, tot ceace este astăzi organizație școlară, normalizare, putință de funcțiune, este opera noastră. Dintr'un haos am făcut un organism sănătos, pentru ca după noi să nu se mai facă altceva decât încercări de a îngreuna accesul la școală al populației dela sate și a ținea departe de carte pe băeții de țaran, prin introducerea unei serii de măsuri prohibitive și prin taxe școlare, pe cari azi-măine numai îmbogățirii de rășboiu le mai pot plăti.

Le-am spus aceste nu pentru d. Onisifor Ghibu, cu care nu ambiționez să polemizez, ci pentru marele public, pe care pescuitorii în ape tulburi voesc să-l zăpăcescă.

Noi am sporit bugetul general al învățământului din Transilvania cu mai bine de 80 milioane într'un singur an, urcându-l dela 228 milioane cât îl stabilise Consiliul dirigent, la 310 milioane.

Trec la bursele studenților universitari.

Care trebuie să fie politica noastră în ceace privește ajutorarea tinerimei universitare? Aceea, pe care o dictează situația dată a Transilvaniei, de a face posibil elementelor românești ca în lupta de măsurare a forțelor, singura normă de validitate în vieță, tineretul nostru să fie cât mai bine înarmat atât *ca număr, cât și ca pregătire.*

Trebuie să ne dăm seama, că nu se putea ajunge la acest rezultat, fără o intervenție puternică de sprijin din partea statului. Noi suntem un popor de țărani, de preoți și de învățatori, cari de sigur, nu au mijloace de a da băeților lor pregătirea pe care o reclamă interesul comun al României întregite. Nu știm, dacă am găsi cincizeci de români în întreagă Transilvanie, care și-ar putea permite luxul de a-și crește copii din venitele proprii la Universitățile din străinătate. Și câți sunt, cari nici la Universitățile din țară nu pot să facă acest lucru!

Ca să nu lăsăm elementul românesc în inferioritate chiar față de minorități, — deținătorii de azi ai bogățiilor Ardealului — și ca să putem scoate pe teren la timpul său, numai echivalentul de oameni în mâna cărora se află viitorul acestei țări, am crezut de bine a spori ajutoarele și bursele la maximul posibil.

În aceasta sollicitudine a noastră, de a face posibil accesul tuturor celor chemați la școlile superioare, convinși că de elementul transilvănean țara are grabnică nevoie, am luat sumele acele în buget pe care d. Onisifor Ghibu le evalua la 4,561,950 lei față de 1,495,000 cât prevăzuse Consiliul dirigent la acelaș titlu de burse.

D. Onisifor Ghibu, citind cifrele de mai sus în bugetul anului

1921—22, a rămas consternat. În închipuirea că el e singura competentă în Transilvania, în ceea ce privește școala — deși niciodată n'a servit la vre-o școală și cea dintâi catedră a sa este cea de la Universitate — văzând îngrijirea pe care o dăm noi studențimei m'a acuzat în 1922 într'un pamflet stângaciu, că demoralizez studențimea prin ajutoarele „uriase“ ce le-am prevăzut și încerca să micșoreze efectul acestor ajutoare însemnate. Căci iată ce scrie în broșura sa „Universitatea din Cluj și institutele ei de educațiune“, Cluj, 1922, la pag. 69 :

„Sumele mari pentru Transilvania, provin, în parte din incuria resortului, care prin o simplă greșală de condeiu¹⁾ le-a sporit deodată cu 600,000 lei, întrucât a pus cele 200 burse ale Universității și la capitolul „Burse“, (Statul 861.) și la Căminul studențesc (Statul 902.) parte din sistemul de exploatare (?) al dlor Prie și Pora,²⁾ care a creat în cadrul bugetului „Casei învățătorilor“ 50 burse speciale pentru fii de învățători (auzi, păcatul meu!) și a urcat, de dragul dlui Pora, cheltuielile personale cu suma de 80 mii, care, aceasta din urmă singură ar fi fost suficientă pentru a trimite și din Basarabia opt tineri la studiu în Franța, Italia sau Anglia nu cu înlesnirile de valută pe care le au și studenții ardeleni.³⁾

„În urma faptului sporirii numărului de burse dela 200⁴⁾ la 400 pentru Universitatea din Cluj, s'a produs fenomenul unic în felul său, că la trei facultăți (litere, știință și drept), s'au dat burse tuturor studenților cari au cerut și cu toate acestea au mai rămas burse neconferite⁵⁾. Căci de fapt, dacă ajutorul material este binefăcător în atâtea și atâtea cazuri, el este direct demoralizător atunci când vine fără să i se simtă nevoea. A opera în acest mod *inconștient* cu banii unii stat, care de abia își mai poate duce greutatea depe o zi pe alta este o adevărată crimă. Unde s'a mai pomenit în lumea aceasta, ca toate sarcinile să se puie exclusiv în spinarea statului? În loc să se

¹⁾ Greșală de condeiu a fost, când pe d. O. Ghibu nu l'am evacuat din localul „Casei învățătorilor“ unde deține și astăzi o aripă întreagă ca locuință fără nicio bază de drept, lipsind astfel vre-o 20—30 de studenți de adăpost și făcându-i să stea prin mahalale în case nesănătoase și reci.

²⁾ Pe d. Pora e mănios pentrucă a încercat să-l scoată din „Casa învățătorilor“.

³⁾ Dl O. Ghibu a putut să dea dovadă de această generozitate cu prilejul acordării pe seama dsale a unei însemnate burse, care i-a fost votată de către Consiliul dirigent pe când era secretar general.

⁴⁾ E greșală. Consiliul dirigent a fixat bursele pentru Cluj în număr de 150 și nu 200 (Vezi bugetul 1920—21, titlul „Burse“.)

⁵⁾ Încă una dintre afirmațiunile îndrăznețe ale dlui O. Ghibu. Desigur că vor fi rămas și burse neconferite, parte deoarece concurenții nu au corespuns condițiilor și o altă parte, deoarece mai ales la litere și științe s'au prezentat prea puțini. Astăzi când toată lumea dă năvală asupra carierilor libere, — avocatură, medicină, comerț — statul e dator ca barem prin burse se atragă tineri la cariere salariate și în primul rând în învățământ.

caute mecenaji, cari să facă fundațiuni pentru Universități, așa cum este la Universitățile din lume, se pune totul în sarcina țării?)¹⁾“

Cu un cuvânt: la 1922 d. Ghibu ne acuza:

1. Că am prevăzut atâtea burse pentru studenții universitari, încât nu s'au găsit destui concurenți pentru ele.

2. Că risipa aceasta de bani publici, n'a avut alt dar, decât să demoralizeze studențimea.

Ce se întâmplă însă? După un an, la 1923, începe ziarul „Patria“ o vehementă campanie împotriva dlui Octavian Goga, pe care încearcă să-l prezinte tineretului ca un dușman al ei, care *nu le-a dat burse*, ba a *revocat* bursele celor cari studiau în streinătate.

La răspunsul meu, ce credeți, cine s'a prezentat — acum în altă postură — ca să ia apărarea celor susținute de către „Patria“? Iarăș dl Onisifor Ghibu! Și a trebuit să asistăm și noi la fenomenul unic, ca omul acesta — pare-mi-se profesor de pedagogie la Universitatea din Cluj, și astfel din oficiu propovăduitor al adevărului — să se contrazică complex și să conteste cele susținute de mine și anume:

1. Nu este adevărat, că am ridicat numărul bursei studenților dela Universitatea din Cluj dela 150 la 400.

2. Nu corespunde adevărului, că am dublat bursele pentru București, și că am ridicat numărul celor din streinătate la 150.

Față de afirmațiunile privitoare la primul punct nu stăruesc, fiindcă aceste le desminte însuși dl Onisifor Ghibu la locul citat. Desmînțirea categorică o dă bugetul anului 1921—22, la statul 861, cu 200 burse și la statul 902: „cheltueli pentru nutrimentul celor 200 studenți“, în total 400 burse.

Cât privește bursele din București — noi făceam politică culturală și pe teren, nu numai la masa de scris — aveam acordul cu direcțiunea Căminurilor studențești, ca pentru suma globală înscrisă în buget la titlul Universitatea din București, să ne asigure întreținerea până la numărul de 300 bursieri din Transilvania.

Mărturisesc, că studenții noștrii n'au beneficiat complex de acest favor, dat fiind că ordinea și disciplina în internatele de acolo lăsau pe vremea aceea încă mult de dorit. Dar numărul locurilor le-a fost asigurat și nu a existat un student, care satisfăcând condițiunile, să nu fie primit acolo.

Cât privește bursele din streinătate, situația se prezintă mai încurcat. Consiliul dirigent a prevăzut un număr de burse în bugetul anului 1920—21, trimițând la Paris o seamă de tineri. Era foarte natural, ca mai ales ceice au terminat liceul în anul acela, să nu-și dea seamă de situație și nefăcând examenele reglementare de fine de an și nedovedind cu nimic că s'au interesat și de studii la Paris, să fie șterși din lista bursierilor. Pentru a preveni anomaliile acestea și a îngădui numai ele-

¹⁾ Dl O. Ghibu a colectat în Basarabia 700,000 lei dela românii de-acolo pe seama Universității din Cluj. Din banii aceștia și-a tipărit broșura precum însuși mărturisește în prefață. Intreb, câți studenți au beneficiat din aceasta fundațiune și cu ce sume?

mentelor serioase trecerea granițelor, am luat cu începutul anului 1920—21 următoarele măsuri:

1. Burse pentru streinătate se vor da numai celorce și-au făcut studiile regulat și au trecut examenele reglementare.

2. Nu se mai dau burse decât celor ce se înscriu pentru studii speciale, pentru cari în țară nu există catedră, nici institut organizat pentru acestea nu este.

3. Bursele pentru streinătate se vor acorda cu preferință absolvenților și doctorilor, cari voiesc să-și completeze cunoștințele sau să se specializeze.

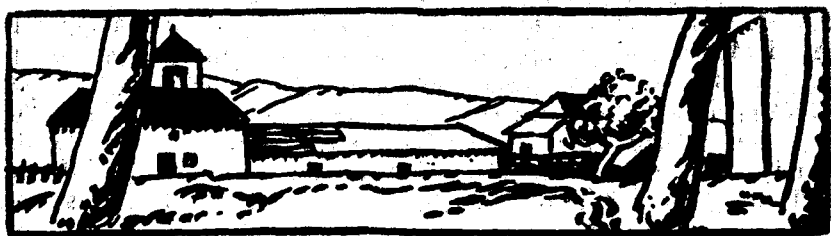
Ca să facem posibil să beneficieze cât mai mulți de burse pentru străinătate, am fixat sumele conform condițiilor de traiu din fiecare țară și a puterii de cumpărare a leului nostru. Astfel pentru Franța, Anglia, Belgia, Elveția am fixat bursa la 10 mii lei, pentru Austria-Germania la 6 mii, Italia la 7 mii; Cehoslovacia la 8 mii, asigurând pentru toate țările și favorul de schimb și intervenind pe lângă consulat, ca să fie cu toată sollicitudinea pentru oamenii noștri din streinătate. Din cruțările făcute la titlul diferitelor țări — bugetul fixând bursa la 10 mii lei — s'a putut spori astfel numărul acelora la 150 precum o dovedesc aceasta actele dela departamentul Instrucțiunii publice.

Vreau să știu acum, ce este inexact în afirmațiunile mele? Și sunt curios, dl Onisifor Ghiбу, care la 1922 mai mă acuza că am dat prea multe burse, pentruca la 1923 să mă acuze că nu am dat deloc, ce meșteșuguri dialectice ne va invoca, spre a eși din încurcătura în care a intrat?

Noi îl cunoaștem foarte bine și știm cu cine avem de-a face. O viață întreagă a lucrat cu autoreclama. Scria un articol la „Tribuna“ depe vremuri și se îngrijia ca în acelaș timp „Românul“ să ia act de marele luceafăr apărut pe orizontul nostru întunecat. Astăzi când simte că nu se mai ocupă lumea de el, scoate o broșură, o invitulează „Memoriu adresat M. S. Regelui Ferdinand I.“ se prezintă la Palat și cere M. Sale să ia dispoziție, să-i deschidă podul și spălătoria din „Casa Invățătorilor“, căci nu are unde să-și spele rufele și unde să le usuce...

Pe noi nu ne mai impresionează de fel reclama. Cu reclama se poate prânzi, dar nu se poate cina...

OCTAVIAN PRIE

In cuibul amintirilor

— Nenea Iancu —

li zic așa: „nene“, cu toate că, afară de prietenul meu Bucșan, nu-i zice nimeni astfel; a ajuns însă, cu toată rezistența lui îndârjită, vârsta ingrată în care ar putea fi trecut lesne, de orice rău voritor, printre bărbații coți (nu vreau să zic bătrâni, pentru a nu mă înbătrâni și pe mine) astfel în cât am dreptul să-i acord acest titlu de ușor respect fără teamă că i-ași face prea mare nedreptate.

Știu că o să supere citind aceste rânduri și le va citi de sigur, fiind unul din cei mai neobosiți cititori ai „Țării Noastre“, — trebuie însă să-l necăjesc puțin și să-i dau și un mic aviz că de acum încolo ar fi vremea să se cumițească. Pentrucă, — un amănunt prețios, — prietenul meu Iancu are un cusur mare: o slăbiciune incurabilă pentru tot ce poartă fustă; el iubește fără deosebire și fără să stea pe gânduri toate femeile deavalma, fără să facă vreo deosebire între ele.

În colto, nenea Iancu nu mai are nici un cusur, fiind unul din cei mai simpatici muritori, într'o lume de oameni simpatici. Așa este felul lui, milos din cale afară, își dă de pe el și cămașa, numai să poată servi pe prieteni la ananghie.

De obicei se spune o vorbă născocită de invidioși, că oamenii buni ar fi și cam proști; nenea Iancu însă formează la aceasta zicală excepția care, după un vechi dicton al logicei întărește regula, și dacă n-a urcat în societate cine știe ce treaptă înaltă, nesuindu-se până acum decât până la primariatul Râmnicului, aceasta se datorește împrejurărilor cari l'au așezat într'un mediu neprielnic însușirilor lui. Viața orașelor noastre de provincie, cu jocul de cărți de dimineața până noaptea și viceversa, cu apertivele prelungite la băcănă din colț, cu intrigi și concursuri, întrerupte icicând de o aventură amoroasă sau de un alt mic scandal intim care devine repede public, nu te ajută decât cu o condiție: să ieși din ea cât mai repede.

Unul singur l'a întrecut pe vremuri pe nenea Iancu, și acela îi era frate, dispărut de mult dintre noi, în floarea tinereții.

Mitache era geaman cu nenea Iancu și îi semăna într'atâta încât nu-i deosebeau decât cei mai intimi dintre prieteni; semănau, cum zice

Și lancu băiat bun îi făcu pe plac. A doua zi, îmbrăcat cu hainele lui Mitache, se prezintă la cazarmă, având bunul simț bine înțeles, să se ducă cu trăsura, de teama vre-unui pocinog.

Comandant al escadronului de călărași era pe atunci un locotenent bețiv de mama focului, bea de stingea pământul. Cum se dădu lancu jos din birjă în poarta cazărmei dădu cu nasul de Ferlendi, așa îl chema pe locotenent De și de dimineață, Ferlendi era însă beat:

— Acum îmi vii, Soldat? Marș la închisoare.

— Stai bețivule, nu te uiți, fu răspunsul lui lancu; soldat de ocazie uitase că e în uniformă, își adusese aminte doar atât că era prieten cu locotenentul și că îi zisese bețiv de multe ori.

— Insulta superiorului, Consiliul de război, — Sergent, infască-l și bagă-l la dubă!

Lancu a cam sfeclise, văzând că se încurcă treaba, dar s'a supus, ducându-se la închisoare.

Abia pe seară întorcându-se Mitache acasă, a aflat de cele petrecute și, după multă tevatură, a reușit să convingă pe locotenent să-l erte și să-i dea drumul din închisoare.

Peste câteva zile, întâlnindu-mă cu lancu, mi-a spus răsând:

— Ai să vezi, am să i-o fac lui Mitache. Am stat eu pentru el la răcoare, însă am să i-o fac și eu.

— Cum?

— Lasă că ai să vezi.

Și iată cum i-a făcut-o:

Mitache avea și el o prietenă, o artistă la un varieteu din Focșani, la care, pot să spun că ținea mult, și pe care, mai pot să spun, că o cerceța destul de des.

Într-o zi, când lancu știa că Mitache era ocupat, se duce la Focșani la artista cu pricina, se dă drept Mitache, supază, benchetuește și într'un cuvânt, intră în toate atribuțiile lui Mitache, până a doua zi.

Dimineața lancu pleacă; dar spre seară, venind și veritabilul Mitache, iubita lui îl întreabă mirată:

— Cum ai venit? Azi dimineață ziceai că te întorci tocmai peste două zile?

— Cum azi dimineață? Eu vin direct dela București.

— Nu mai glumi, Mitache. N'ai fost tu aseară aici, n'am mâncat noi amândoi proviziile pe cari le-ai adus dela Râmnic și n'am stat apoi de vorbă până dimineață?

Mitache a înțeles imediat:

Mi-a făcut-o, ticălosul de lancu!

Aceste vesele întâmplări din viața celor doi frați le întunecă însă, în sufletul meu, amintirea morții lui Mitache. În floarea vârstei, într-o seară la club, Mitache lăsă capul pe piept, și după o horcăială scurtă, trecu în lumea celor drepți. Și câtă jale a provocat plecarea lui! Plângeau toți prietenii...

Înmormântarea n'o voi uita nici odată.

O credință veche a poporului spune că, murind unul dintre doi

poporul, ca două picături de apă. Noi vreo câțiva, crescând cu ei mici copii, învățasem să-i deosebim, ceilalți însă nu știau să spue nici odată care-i lancu și care-i Mitache, mai ales când întâlneau pe câte unul singur.

Mitache însă se deosebea în caracter de lancu, fiind mai bătos, mai „boeros“, având pe lângă dragostea pentru femei și pe aceia a cailor; plăcerea lui cea mai mare era să aibă doi cai frumoși, pe care să-i meară singur, înhămați la docarul cu roțile înalte. Cu toate că era urât (ca și lancu, se înțelege!) câte inimi n'a subjugat el cu drăcoșii cai negri rusești, pe care îi plimba pe străzile Râmnicului!

Uitasem să vă spun de acest cusur al prietenului meu: urâtenia. Nenea lancu a rămas urât și astăzi, bunătatea lui însă transpiră prin toți porii feții, o luminează și o înșeninează, încât stând cu el mai mult de vorbă nu ți se mai pare urât, dimpotrivă. Dar, pentru că veni vorba de urâtenie. Nenea lancu, era ajutor de primar al urbei. Intr'o zi vine îngândurat la club. Stringându-se mai mulți prieteni în juru-i, le spune cu toată discreția cuvenită:

— Am primit o telegramă dela minister că a izbucnit holera în mai multe orașe; la Brăila și Galați s'au declarat numeroase cazuri. Avem ordin să reparăm bărcile de izolare de peste pod, să luăm toate măsurile cerute în asemenea cazuri...

Tocmai când să-și isprăvească vorba, intră prietenul nostru C. C. Brăescu, și auzind cuvintele lui nenea lancu, îi zise cu cea mai mare seriozitate:

— Ce te îngrijești, lancule? N'ai decât să te duci la barieră pe care vei afla că are de gând să intre holera, și când te va vedea, va fugi rupând pământul.

Era o glumă nevinovată, desigur. Dar, nu știu cum se făcu, deși la Focșani, la Buzău și în toate orașele învecinate s'au înregistrat atunci cazuri de holera, numai Râmnicul a rămas neatins. N'am aflat dacă nenea lancu a fost într'adevăr de straje la barieră. Dar de atunci i-a rămas faima că a speriat holera prin urâtenia lui.

Mitache semăna cu lancu, după cum am spus, așa de bine încât cu grea puteai să-i deosebești.

Pe când Mitache făcea armata „cu schimbul“ la „călărași“, frate-său lancu era scutit având frate sub drapel. Armata „cu schimbul“ li cavalerie se făcea pe vremea aceia mai mult de băeții „de bani gata“, cari aveau puțină să-și cumpere calul de măsură. Slujba nu era grea de loc, căci afară de 30 zile la încorporare și manevrele de toamnă, „schimbașii“ nu se duceau la cazarmă decât Dumineca. Mitache făcea armata la Râmnic și-mi aduc aminte ce bine îi ședea ca militar, cu ce ifos se învățea el pe strada mare, zângănind sabia după el.

Intr'o Duminecă, având o întâlnire de dragoste, sau o altă asemenea interesantă și folositoare ocupație, Mitache se rugă în ajun de lancu să se ducă el la cazarmă, să-i ție locul.

— Cum să mă duc, mă, că nici nu știu să salut?

— Lasă că te învăț eu.

frați gemeni, cel rămas în viață trebuie să se lapede de mort și să lege frație cu altul.

Bătrâna și nenorocita mamă a prietenilor mei, de teamă să nu piardă și pe lancu, ținea morțiș la respectarea acestei tradiții. Lancu s'a supus de voe de nevoe și alegerea lui a căzut asupra mea. Obicei barbar și primitiv care m'a impresionat adânc. În fața sicriului deschis, un preot a trecut un lanț, un lanț adevărat de fer, peste brațele celor doi frați, unul mort celălalt în viață, deslegându-i după rostirea unor rugăciuni și după ce lancu a declarat, printre lacrimi, că se lăpădă de mort, au fost apoi legați cu același lanț, lancu și cu mine, ca simbol al noii noastre legături.

De atunci sunt nu numai prieten cu lancu, dar și frate; de aceea poate îl și iubesc atât de mult, de aceea mi-se pare că e frumos, de aceea nu-i văd decât însușirile bune...

Să trăești, lancule, o sută de ani!

VIRGIL P. RÂMNICEANU

G A Z E T A R I M A T A

Trădătorul

Povestea neamului, amară,
Pe toți, pe rând, i-a încrestat,
Atâția vânzători de țară
Cari au ucis, cari au trădat...
Și azi mai stăruie năpasta
(Blestemul vine din strămoși)
Turcitul Mihnea, Ulea, Basta,
Vicleni, jățarnici și fricoși,
Cu grea ocară și cu ură
Mereu i-a urgisit poporul,
Căci cea mai vitregă făptură
A fost și este Trădătorul!

Zadarnic trec în stoluri anii,
Nu-s oamenii mai buni, — regret...
Acum vorbesc contemporanii
De unul Goga, fost poet,
Care demult își poartă pașii
Pe-aici, împrăștiind venin,
Încă de când scria „Clăcașii“
În temniță la Seghedin...
*L'au osândit atunci maghiarii,
Și mult a răs judecătorul:
— „Să afle astăzi opincarii,
„Că-și luă pedeapsa, Trădătorul!“

Urmară iarăş ani de-arândul,
Şi când se abătù apoi
In vişor repede ca gândul
Urgia marelui răsboi, —
Purtând durerea unei naţii
Acelaş Goga (om fatal!)
Cu Oltul lui trecu Carpaţii:
Cu dorul bietului Ardeal!
In contra „patriei măghiare“
Chema la arme 'ntreg poporul...
In faţa faptëi temerare
Nu şovăise, Trădătorul!

Dar, caşi cum n'ar fi de-ajuns
Trecutul său înveninat,
La Ciucea într'o zi, pe-ascuns,
Lui Horthy ţara a'nchinat!
Susţine Paukerow că actul
Vânzării vai! s'a şi comis,
Şi zice Honigman: „Contractul
E iscălit, dar nu-i transcris...“
Deci, Rozenthalii se-adunară
Ingrijoraţi, şi 'ntreg soborul
A hotărât solemn să piară,
Pe trei coloane, Trădătorul!..

P. S. In ultimul moment aflai,
(Fiind chemat şi procurorul),
Că-i expulsat, cu mult alai,
Tocmai la Lemberg, Trădătorul.

IAGO

Reporter la ziarul „Infernal“ de sub
directia dñului Mefistofel Betzeluth

INSEMNĂRI

O SUBITĂ CURIOZITATE, în valurile căreia se amesteca o bună fărmătură din duioșia vremurilor de altădată, m'a aruncat într-o zi de Crăciun printre oaspeții gălăgioși ai unui matineu la Teatrul Național. Mi s'a părut că regăsesc neastâmpăratele ghirlande de mici tapete cu bucle și cârlionți, aceiași ochi lacomi, aceeași atenție imbușorată pentru tulburătoarea himeră a dantelatelor decoruri de carton. Același aer rece năvălea din fundul scenei, aceeași nestânjenită larmă s'a potolit dintr'odată și m'am pomenit pe negândite în mijlocul aceluiaș mic public de-odinioară, fascinat de luminile schimbătoare ale rampei. Credeam că mă pot amesteca și eu de-avalma cu zgomotoasa frământare, mă pregăteam să alerg, zglobiu, cu câțiva ani înapoi, redevenind emoționalul spectator de-acum douăzeci și cinci de ani, eram deci pe punctul de a mă întineri (și cine nu știe, cu ce plăcere o facem, de câteori găsim, ingenioasa rețetă!) — când căzui brusc din temerarul meu iluzionism...

Pe scena Teatrului Național, în după-amiaza aceea de vacanță, în fața unei săli tixite de un popor școlăresc și dinaintea unor bieți oameni mari veniți să-și regăsească într'un colț de fotoliu copilăria apusă, se reprezenta o veche comedie daneză, în care criticii au mirosit demult, țice-se, urme din geniul lui Molière, dar care cuprinde lucruri foarte reale și foarte urâte. Un țaran bețiv, o femeie care-i pune coarne și ca-

re-l bate (ca să nu bage de seamă) un nobil leneș, amator de glume proaste, femeii gâlcevitoare, argați, răi, țărani brutali și plini de păcate, toate vișiile, toate scăderile și toate josnicțiile, asupra căroră privirile dornice de a ști se oprău surprinse, abătute, desamăgite. Simțeam cum murea alături de mine, în inimile plâpânde, un stol întreg de iluzii despre viață.

O fi folosind la ceva, acest contact prea timpuriu cu hâda realitate? Ne înarmează oare, mai bine în imbrâncelea luptei pentru existență? Vor fi mai fericiți, însfârșit, acești copii bătrâni pe care-i creștem, pentru cari nu mai e o taină nici lăcomia de bani, nici trădărea, nici adulterul?

Teatrul pe care-l oferim astăzi copiilor mi se pare un semn al vremii. Nu-i mai lăsăm să creadă în basme. Nu mai știm să-i mințim, Naiv: feerie e demult demodată. Teatrul de păpuși a fost o legendă. În locul lor, s'a instalat pe afișete surâzătoare, depravata Lulù, Femeia zilei și Magnificul încoronat...

Să mă lovească pietrele tuturor inovatorilor în arta dramatică dar pentru copiii mei prefer: Oc. Iul pământului, Sinziana și Pepelea sau Înșiră-te măr-gărite. Destul se frământă pentru noi Patima roșie; dați copiilor ariple Păsărei albastre. Câci, măcar pentru aceștia Maeterlinck poate să înlocuiască pe Mihail Sorbul și Victor Eftimiu pe d. Louis Verneuil. — MOISE NICOARĂ

„In ploaia de săgeți! — De unde până ieri-alaltăieri rozenthalii și honigmanii de pe strada Sărindar acopereau cu o rafinată conspirație a tăcerii atitudinea *Țării Noastre* și se prefăceau că nu le pasă de frecuşurile cari li se administrau în cuprinsul acestor scoarțe albastre, acum s'au enervat dintr'odată năpustindu-se asupra noastră într'un grav acces de locvacitate. Lungi reportaje înflorite despre „diabolicele combinații“ ale dlui Octavian Goga și articole de chilometrică polemică, în care numele „fostului poet“ se întâlnește de patru ori în trei rânduri, ocupă câte o jumătate de pagină aproape zilnic. Anonimii autori cari iscălesc sobru numai printr'o inițială (cine spunea că sunt analfabeți?) său șterpelesc șireți numele de ocazie al vreunui viteaz Voevod român (cași cum Istoria noastră ar fi un soi de Hală a vechiturilor!) au fost cuprinși de o bruscă febră a graiului și au aerul să ne strige: — „Lasă-mă de mână, să vorbesc!“

Suntem prin urmare în plină ploaie de săgeți. Infamiile, calomniile, grosolăniile curg din toate părțile. O, dacă armura noastră n'ar fi atât de bine călită, cum ne-ar omori de repede cuprinsul pungilor cu venin, repezit asupra noastră în vârful proiectilelor ascuțite! Dar până și inspăimântoarele săgeți sunt fabricate din cea mai proastă hârtie maculatură.

Adevărul și Lupta au luat, pe rând în antrepriză desgropatul hoit al unei vechi inscenări, și dau zor cu „afacerea Kristoffy“. Desteptii noștri adversari din partidul național credeau, că pot prăvăli acum, încă odată, asupra dlui Octavian Goga (de data aceasta cu mai bune rezultate) o stupidă născocire cu care nu l'au putut doborî acum doisprezece ani. Provocați printr'o somație publicată în ziarul *Indreptarea* să arate „dovezile sdrobitoare“, pe cari

nu știu cine le păstrează nu știu unde, acuzatorii au amuțit. Dl Iacob Rozenthal bate în retragere, cea mai prudentă mișcare, și dl Albert Honigman ci-că dumnealui „a reprodus“ numai proza *României*. La rândul ei, *România* tace, pentru că directorul *României*, adică d. Sever Bocu nu vrea să dea nicio lămurire într'o afacere în care a avut mai mult ca oricine de pățimit...

Acelaș lucru cu „trădarea de neam“ săvârșită la Ciucea, în convorbirile cu reprezentanții minorității maghiare. Lumea are și aici pentru ce să rădă. Căci, cine credeți că protestează? Protestează căpeteniile partidului național, cari au făgăduit în hotărârea dela Alba-Iulia o largă autonomie locală pentru toate „popoarele“ din Ardeal. Și protestează, mai ales, toți samșarii minorităților din România, cari își dau oricând cu chirie principiile lor democratice pentru a pleda orice cauză înaintea opiniei românești. Au, oare, dreptate? În „Gazeta rimată“ din acest număr al *Țării noastre* se dau toate lămuririle necesare.

Cât privește acțiunea politică a dlui Octavian Goga, să fie liniștiți protecții dela București ai dlui Iuliu Maniu, nu e vorba de nicio „combinație diabolică“ pentru uciderea partidului național, ci, cel mult, de creștinerea milă pentru o sectă nenorocită, al cărei proces de dispariție a început demult, — prin evaporare.

Alegerea dela Reghin. — Ziarele partidului național au stărnit mare valvă în jurul alegerii părțiale dela Reghin, unde reușita sigură a fostului primar din Târgul Murăș, d. dr. I. Harșia, a fost zădărnicită, cu o diferență de câteva sute de voturi de a demențioarea candidatură a cunoscutului filantrop basarabean, d. Vasile Stroescu. Vom face și noi, în acest loc

mai retras, două observații nevinovate.

Vom aminti, de pildă, că partidul național, care a fost înfrânt în toate alegerile parțiale de până acum, până și în inexpugnabila sa citadelă dela Alba-Iulia, a trebuit să recurgă la candidatura unui „boer darnic” din Basarabia, care „a dat și va mai da pentru Ardeal”, pentru a smulge un indirect succes într-o circumscripție unde cu toate stăruințele n'a găsit un candidat propriu.

Însfârșit, vom apăsa asupra altui amănunt, sortit să ilustreze duplicitatea proverbială a partidului național: acest partid, care nu se știește să arunce învinuiri dlui Octavian Goga pentru crima de a fi stat de vorbă cu reprezentanții partidului maghiar din Ardeal, s'a dat la o supra licitație deșănțată, pentru a obține pe seama dlui Vasile Stroescu, — cine ar putea să creadă? — cât mai multe voturi ungurești.

Mare lucru, și consecvența în politică!

O tribună publică, la licitație
Știrea despre apropiata vânzare a *Adevărului* n'a fost numai o glumă a unor rău voritori. După replăcutul incident din vestibulul hotelului „Bulevard”, d. Iacob Rozenhal, intrând repede în convalescență, a plecat la căldurică pe coasta de Azur și de-acolo a comunicat prietenilor săi din Lipschănia presei de pe strada Sărindar, că nu se va mai întoarce în această țară îngrată niciodată. Da, da, țară îngrată, care l'a săltat din postul de corector al adreselor dela administrație la rangul de cenzor al vieții politice! Țară îngrată, care după ce l'a lăsat să cumpere două gazete, devenind un Nabab al tiparului, i-a tras cu bastonul în cap! Deci, d. Iacob Rozenhal, încheindu-și socotelele cu România, și ajungând la concluzia că e de ajuns o măciucă la ale sale paisprezece mi-

lioane, e în căutarea unei noi patrii.

Nu ne îndoiim că o va găsi, s'ar părea că presa democrată din *Guatemala* e într'o epocă de înflorire, și nimeni nu ține acolo prelegeri despre „Idea Națională”. Dar, ce se face *Adevărul* și ce se întâmplă cu *Dimineața*? O tribună publică e la licitație.

Noi urăm *Adevărului* și *Dimineaței* să găsească un stăpân, care pe lângă oarecari calități de stil și compoziție să aibă și neînsemnata însușire de a fi un veritabil și bun român.

Bustul dlui Adolf Stern. — Cu o apreciabilă duioșie, întovărășită de o admirație nelimitată, ziarele „anumitei presei” din Capitală ne dau de veste frumosul eveniment al desvelirii bustului dlui Adolf Stern, președintele „Uniunii evreilor pământeni”. Dl Adolf Stern, cum observă cu drept cuvânt însufleșii comentatori, are marea satisfacție de a-și vedea ridicându-i-se o statuie, fiind încă în viață. O cinste de care n'a avut parte, la noi, nici Mihail Eminescu, nici Ion Brătianu, nici Andrei Șăgună, aceste modeste figuri ale genului nostru național.

Ne-am bucura, prin urmare și noi, dacă am cunoaște motivele acestui năroc. Noi nu știm însă despre d. Stern, fericitul posesor al propriului său monument, decât două lucruri. Întâi, că a fost ales deputat al Capitalei pe lista partidului țărănesc, apoi, că a maltratată pe Shakespeare într'o sinistru traducere românească.

Pe căre din aceste două merite stă oare soclul bustului?

Notițe literare. Nuștim întrucât premiile acordate scriitorilor au făcut să înflorească vreodată literatura unei țări; Caragiale vorbește undeva, în schițele sale critice despre... a zecea muză, reprezentată printr'una din a-

ceste mult râvnite recompense. Afîm din ziare că la ministerul cultelor s'au instituit două premii anuale de câte o sută de mii de lei, unul pentru proză, cellalt pentru poezie. Dar intrucât el privește mai mult consacraarea unei munci trecute, nu poate fi vorba propriu zis de o încurajare.

Aceasta, pentru cei tineri, pornește deocamdată tot dela cititori. Un premiu s'ar cădea, prin urmare, și pentru cei cari citesc. Căși despre scriitori, aceștia au să se răfuiască și mai departe cu editorii, singura categorie de oameni cari plătesc fără să citească și câștigă fără să scrie...

S'au enervat! — Ecurile conferinței dela Cluj a dlui Octavian Goga nu s'au potolit. Dimpotrivă, enervarea din redacția *Adevărului* a crescut și mai mult.

Nelinıştea pare să fi luat proporții îngrijitoare în tabăra sârmanilor antreprenori de mașini rotative. Li se pare că „sergentul din colț” nu le ocrotește îndeajuns: nici averea agornisită, nici rodul cugetării lor laborioase. Deci, pentru a deaunța lumei civilizate pe d. Octavian Goga, autorul material al acestei stări de surescitare, patronii dela *Adevărul* destăinuesc motivul adevărat al „supărării” noastre. Ci-că d. Iacob Rozenthal ar fi refuzat cândva obscurului academician și om politic dela Ciucea privilegiul de a-și vedea numele tipărit în coloanele pe cari le onorează cu statornica sa colaborare prințul reporterilor români, d. Nadler-Nedelea, celebrul fost vânzător de chibrituri.

Cine-o mai crede și p'asta, să-i fie de bine! Dar, pentrucă veni vorba de „criminala instigație” dela Cluj, ne facem o deosebită plăcere să anunțăm că d. Octavian Goga va ține o conferință și la București, pentru a da

prilej și d-lui Albert Honigman să o asculte.

Pentruce s'a înjumătățit Banatul. Discuțiunea generală asupra protocolului dela Belgrađ, prin care s'a fixat granița exactă între noi și sârbi, n'a putut să aducă nici-o lămurire asupra acestui proces politic. Nici discursul în doi peri al dlui Vaida-Voivod, nici lungul expozeu sălcui al dlui Iuliu Maniu, nici riposta îndemănatică a dlui I. G. Duca. Răspunderile ar urma să se stabilească, prin urmare, mai târziu. Istoria, se zice, e nepărtinitoare și va fi în măsură să judece dacă ar fi fost mai bună politica de rezistență, pe care dl Ion I. Brătianu n'a dorit s'o continue, sau politica de bună învoială, pe care răposatul Tașe Ionescu n'a putut s'o facă... În așteptare, redactorii dela „*Gazeta Transilvaniei*” au găsit o explicație nouă. Banatul, după părerea gazetei partidului național, a fost dat Serbiei ca dar de botez, în cinstea micului principe Dușan, nepotul regelui Ferdinand al României.

Intriga e și ingenioasă și delicată. Toți oamenii inteligenți din această țară o vor aprecia. Banatul, adică, n'a putut fi câștigat întreg la Conferința păcii în 1919, pentrucă a fost făcut cadou prințului Dușan, care s'a născut în 1923. E adorabil de stupid!

Cărți și reviste. — Au apărut: Colas Breugnon de R. Rolland, traducere de Al. Hodoș, editura „Cultura națională”.

— *La mura*, revistă de cultură generală. Anul V. Numerile 1—2, preț 8 lei.

— Se zice... Anul II. Numerile 45—46, preț 10 lei.

— *Hiena*, Anu IV. Numărul 5, preț 5 lei.

— *Glasul minorităților*. Anul II. Numărul 1 preț 8 lei.